

Jälkikeynesiläinen taloustiede Suomessa: Vastine Ahokkaalle, Holapalle ja Lainalle

Juha Tervala

Noah Smith kirjoittaa harhaoppisten (*heterodox*) salatieteiden mysteeristä, jonka ekonomistit kohtaavat (Smith 2016). Tyypillinen kaava on seuraava. Harhaoppineet väittävät, että uudet metodologiat haastavat taloustieteen. Vastausta kysymykseen, mitä metodologiat ovat, ei koskaan esitetä. Toistaiseksi harhaoppisen taloustieteen koulukunnat, kuten jälkikeynesiläisyys ja moderni rahateoria (*Modern Monetary Theory*), osoittavat kaikki merkit siitä, että heillä ei ole uutta metodologiaa. Ihmiset, jotka tuovat tämän esiin, saavat osakseen solvauksia näiden koulukuntien innokkailta seuraajilta. Smith kysyy: mitä meidän tulisi päätellä, kun pyynnöt lisäinformaatiosta ovat epäonnistuneet?

Ahokkaan ja Holapan reaktio kirjoitukseeni *Jälkikeynesiläinen taloustiede Suomessa: kriittinen katsaus* on sopusoinnussa yllä kuvattun kaavan kanssa. Blogikirjoituksessaan he kirjoittavat: ”Olemme saaneet aiemminkin huonolaatuista, asiatonta ja henkilöön käyvää hau-

kumista suomalaiselta ekonomistikunnalta. Tästäkin huolimatta Juha Tervala onnistui alitamaan mielipidekirjoituksellaan kaikki tähänastiset rajat. [...] Tervalan törkeä kirjoitus on surullinen osoitus suomalaisen taloustieteellisen keskustelun tilasta. Keskustelussa hyväksytään mitkä tahansa sikamaisuudet ilman minkäänlaisia seurauksia. Henkilöön käyvien hyökkäysten lisäksi nyt mukaan ovat tulleet myös valehtelu, vääristely ja aiheettomat syytökset tutkimuseettisten periaatteiden rikkomisesta.” (Ahokas ja Holappa 2016a).

Paul Graham jakaa argumentoinnin seitsemään tasoon: nimittelyyn, ad hominem¹, äänensävyyn, vastaväitteen esiintuomiseen, vastaargumenttiin, argumenttien kumoami-

¹ *Ad hominem eli argumentum ad hominem* (lat. homo, henkilö, argumentointi henkilöä vastaan) on argumentaation muoto, jossa argumentoija viittaa joibinkin vastapuolen piirteisiin, joilla ei ole merkitystä keskusteltavan aiheen kannalta (Wikipedia 2016).

seen ja keskeisten argumenttien kumoamiseen (Graham 2008).

En käyttänyt kirjoituksessani kertaakaan ad hominem -argumentointia. Kirjoituksessani ei löydy sikamaisuuksia. Perusteettomat syytökset sikailusta, valehtelusta ja henkilöön käyvistä hyökkäyksistä eivät edistä asiallista keskustelua taloudesta. Olisin toivottanut tervetulleeksi erittäin kriittisenkin kommentin, jossa olisi pyritty argumenttien kumoamiseen. Ahokkaan ja Holapan (2016a ja 2016b) argumentaatio jää Grahamin asteikon alimmille tasoille.

Ahokas ja Holappa sanovat kirjassaan (s. 16), että taloustieteessä rahan neutraalisuuden takia ”kysynnän lisäämisellä [ekspansiivisella rahapolitiikalla] heikossakaan taloudellisessa tilanteessa ei ole hyötyjä”. Taloustieteen mukaan tuotantokuilu poistuu pitkällä ajalla ja negatiivisena tuotantokuiluna esiintyvä heikko taloustilanne on nimenomaan lyhyen ajan ongelma. Näin ollen he loivat mielikuvan, että raha on neutraalia myös lyhyellä ajalla. Onkin huomattavaa, että Ahokas ja Holappa (2016b) kirjoittavat, että vasta heidän kirjan sivuilla 249–250, 261 ja 267 sanotaan, että ”valtavirran taloustieteessä rahapolitiikalla voidaan vaikuttaa kokonaistuotantoon lyhyellä aikavälillä”. Jos kirjan loppupuolella sanotaan, että rahapolitiikalla on taloustieteen mukaan reaalisia vaikutuksia lyhyellä ajalla, mitä se kertoo sivun 16 väitteistä?

Vastineessaan Ahokas ja Holappa väittävät, että heidän kuvauksensa taloustieteen tavasta hahmottaa valuuttakursseja oli oikea. He kirjoittavat, että valuuttakurssit määräytyvät taloustieteen mukaan ”lopulta aina ainoastaan kauppavirtojen perusteella”. Siteeraus ei ole samasta kappaleesta, kuin esittämäni siteeraus. Kappaleessa 6.1 valuuttakurssien määräytyminen, josta siteeraukseni ovat, kuvataan, että

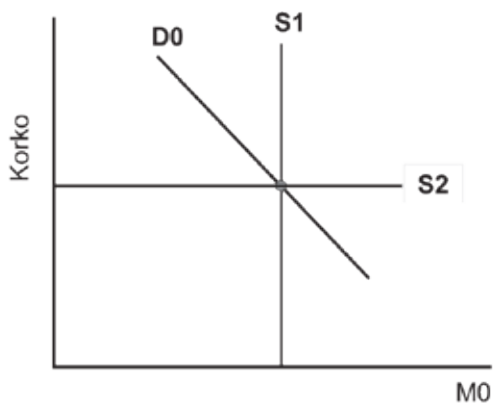
talousteorian mukaan ”portfoliosijoituksilla ei voi olla itsenäistä merkitystä valuuttakurssin määräytymisessä” ja puhutaan useasti portfoliosijoitusten ja valuuttojen *lyhytaikaista* tuotoista ja hintakehityksestä. Arvostelin Ahokkaan ja Holapan kirjaa, koska se antaa harhaanjohtavan kuvan taloustieteen tavasta käsitellä valuuttakursseja *lyhyellä* ajalla.

Vastineessaan Ahokas ja Holappa arvostelevat näkemyksiäni väittämällä, että ”raha on Tervalalle endogeenista – tai ehkä sittenkin eksogeenista”. He puolustavat näkemyksiään rahasta. Kirjassaan (ss.148–149) he toteavat, että ”jos rahan endogeenisuudessa olisi kyse vain keskuspankin omaksumasta korkotavoitteesta, olisi rahan tarjonnasta milloin tahansa tehtävissä ulkosyntyistä eli eksogeenista”.

Taloustieteen vahvuus on perusteellisen metodologian käyttäminen. Ohjauksen ja rahaperustan (M0) määräytymistä kuvataan kuviossa 1. Ohjauksen tavoitteessa keskuspankki asettaa rahan tarjontakäyrän vaakasuoraksi (S2), ja rahamäärä M0 on endogeeninen, koska se määräytyy koron ja rahan kysynnän perusteella. *Ohjauksen tavoitteessa rahan tarjonnasta ei siis voi tehdä eksogeenista.*

Rahamäärätavoitteessa keskuspankki asettaa pystysuoran tarjontakäyrän (S1) ja rahamäärä on eksogeenista. Rahamäärä voi siis olla – riippuen keskuspankin tavoitteesta – endogeeninen tai eksogeeninen. Rahan endo- ja eksogeenisuuden ymmärtäminen on helpompaa, jos käytetään kelvollisen metodologiaan perustuvaa talousteoriaa. Kirjoituksessani korostettiin, että ”rahamäärätavoite, eksogeeninen rahantarjonta, oli 1980-luvulla hyvin relevantti”, ”rahamäärätavoitteesta luovuttiin 1990-luvulla” ja että, ”rahakertoimella ei enää välttämättä ole merkittävää roolia, koska keskuspankit toteuttavat nykyisin rahapolitiikkaa ohjaamalla

Kuvio 1. Rahamäärä ja korko

lyhyitä korkoja ja pankkien rooli rahoituksen välityksessä on pienentynyt”.

On eri asia, voiko keskuspankki vaikuttaa raha-aggregaateihin vai voiko se täysin kontrolloida niitä.

Ahokas ja Holappa väittävät kirjassaan (s. 149), että ”kierrossa olevan kokonaisrahämäärän säätely on ristiriidassa nykyaikaisen yritysrahoituksen periaatteiden kanssa”. He kuitenkin arvostelevat – ristiriitaisesti – väitettäni, jonka mukaan ”jälkikeynesiläisen rahateorian mukaan keskuspankilla ei ole minkäänlaisia kykyä kontrolloida määrällisesti laajempia raha-aggregaatteja”.

Ahokas ja Holappa kirjoittavat: ”Tervala (ss. 66–67) perustelee näkemystään suoran keskuspankkirahoituksen *väistämättä* aiheuttamasta *hyperinflaatiosta* huomattavalla määrällä taloustieteellistä tutkimusta” (kursivointi lisätty). Kirjoitin, että setelirahoituksen seurauksena rahamäärä taloudessa kasvaa, mikä johtaa lopulta korkeampaan hintatasoon.” Kuinka paljon setelirahoitus vaikuttaa inflaatioon, riippuu rahamäärän kasvusta ja tarkasteltavasta aikaperiodista. En missään väittänyt, että sete-

lirahoitus johtaa *väistämättä hyperinflaatioon*. Ei ole asiallista laittaa sanoja toisen suuhun. Kirjoitin, että ”*vastakkain* on siis huomattava määrä taloustieteellistä tutkimusta, jonka mukaan *radikaali* rahan painaminen aiheuttaa *nopean inflaation*” ja Ahokkaan ja Holapan väite, jonka mukaan hyperinflaatiot johtuvat ”tuotantojärjestelmän romahtamisesta”.

Reinhart ja Rogoff (2009) korostavat, että – rahapoliittisesti suvereenilla – valtiolla on mahdollisuus inflatoida julkiset velat. Inflaatiosta aiheutuu kuitenkin ongelmia ja siksi hallitukset ovat historian saatossa ajoittain nähneet, että julkisten velkojen takaisinmaksun laiminlyönti on parempi vaihtoehto ja turvautuneet siihen.

Perinteiset määritelmät (Parker ja Harcourt 1969, 8) nettovarallisuudesta (*net assets*) pitävät sisällään sekä nettorahavarallisuuden (*net monetary assets*) että reaaliavarallisuuden (*non-monetary assets*). Kirjassaan Ahokas ja Holappa kirjoittavat (s. 219), että ”nettovelan [ja nettovarallisuuden] summa rahataloudessa on aina nolla”. Tämä ei pidä paikkaansa, koska he *alkuperäisessä kirjoituksissa* samaistivat nettovarallisuuden (ml. reaaliavarallisuuden) ja nettorahavarallisuuden. Sekaannuksen takia jälkikeynesiläiset päätyvät *alkuperäisissä kirjoituksissa* outoon loppupäätelmään, jonka mukaan nettovarallisuus on aina nolla. Jälkikeynesiläiset kuitenkin yrittävät puhua mustan valkoiseksi väittämällä, ”ettei Tervala ymmärrä nettovarallisuuden ja nettorahavarallisuuden eroa” (Ahokas ja Holappa 2016b) ja että ”Tervala ei ymmärrä reaaliavarallisuuden ja rahoitusvarallisuuden eroa” (Lainä 2016).

Kirjassaan (s. 176) Ahokas ja Holappa esittävät seuraavan yhtälön: ”Yksityisen sektorin nettovelka + julkisen sektorin nettovelka + ulkomaansektorin nettovelka = 0”. He myös ar-

gumentoiivat, että tase voidaan kuvata nettovarallisuuden tai -velkojen avulla (negatiivinen nettovarallisuus on nettovelkaa), siksi haastoin Kansantaloudellisen aikakauskirjan lukijat kirjoituksessani (Tervala 2016) johtamaan Lainän (2011) käyttämän yhtälön: yksityisen sektorin nettovarallisuus + julkisen sektorin nettovarallisuus + ulkomaansektorin nettovarallisuus = 0. En haastanut ekonomisteja johtamaan yhtälöä: yksityisen sektorin nettorahavarallisuus + julkisen sektorin nettorahavarallisuus + ulkomaansektorin nettorahavarallisuus = 0. Lainä (2016) vääristelee kirjoitustani, kun hän väittää, että haastoin ekonomistit johtamaan jälkimmäisenkaltaisen yhtälön.

Vastineissaan sekä Ahokas ja Holappa että Lainä ovat korjanneet näkemyksiään ja alkaneet puhua siitä, että nettorahavarallisuus (tai nettorahoitusvarallisuus) on nolla. Ahokkaan ja Holapan (2016b) käyttämä tilasto kuvaakin nettorahavarallisuutta/nettorahoitusvarallisuutta, ei nettovarallisuutta. Mikään ei siis tukenut suomalaisten jälkekeynesiläisten *alkuperäistä näkemystä*, jonka mukaan nettovarallisuus olisi aina nolla.

Ahokas ja Holappa kirjoittavat: ”osa Tervalan kritiikeistä [...] perustuu yksittäiseen sanomalehtihaastatteluun”. Käytin sanomalehteä lähteenä, koska halusin kumota Ahokkaan Kauppalehdessä esittämän virheellisen ja keskeisen väitteen, jonka mukaan talousteorian mukaan makrotalouden tasapaino on aina optimaalinen. Keskeisten argumenttien kumoaminen on osa rakentavaa keskustelua. □

Kirjallisuus

- Ahokas, J. ja Holappa, L. (2014), *Rabatalous haltuun. Irti kurjistavasta talouspolitiikasta*, Like, Helsinki.
- Ahokas, J. ja Holappa, L. (2016a), ”Tapaus Juha Tervala”, <http://blogit.image.fi/rahajatalous/tapaus-juha-tervala/> (viitattu 28.4.2016).
- Ahokas, J. ja Holappa, L. (2016b), ”Juha Tervalan väitteet: kriittinen katsaus”, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 112.
- Graham, P. (2008), ”How to disagree”, <http://www.paulgraham.com/disagree.html> (viitattu 28.4.2016).
- Lainä, P. (2011), ”Valtiot velkavankina”, esitelmä 7.12.2011, Attac Turku & Varsinais-Suomen Talousdemokraatit.
- Lainä, P. (2016), ”Jälkekeynesiläisyydestä Tervalalle”, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 112.
- Parker, R. H. ja Harcourt, G. C. (1969), *Readings in the Concept and Measurement of Income*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Reinhart, C. ja Rogoff, K. (2009), *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*, Princeton University Press, Princeton.
- Smith, N. (2016), ”Occult Mysteries of the Heterodox”, <http://noahpinionblog.blogspot.fi/2016/02/occult-mysteries-of-heterodox.html> (viitattu 28.4.2016).
- Tervala, J. (2016), ”Jälkekeynesiläinen taloustiede Suomessa: kriittinen katsaus” *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 112: 54-69.
- Wikipedia (2016), ”Argumentum ad hominem”, https://fi.wikipedia.org/wiki/Argumentum_ad_hominem (viitattu 28.4.2016)